

Att skriva historia

När jag ombads att nedteckna Sjunde Polisdistriktets Sparkassas historia, var jag inte helt obekant med sådant arbete. I likhet med vid något tidigare tillfälle fann jag snart att jag mest borde inrikta mig på den äldre historien. Den senare finns ännu i minnet hos många äldre, som själva upplevt den eller hört den berättas. Dessutom finns skriftliga källor i större utsträckning från senare tid för den, som vill veta mer. För tidigare år saknas sådana så gott som helt, varför det syntes mer angeläget att rekonstruera den delen av historien medan det ännu låter sig göra.

För kassan finns inga egentliga protokoll för tiden fram till 1916. Vid årssammanträdet 1933 gjordes med anledning av kassans då 50-åriga tillvaro en återblick på de gångna åren, och protokollet därifrån är den huvudsakliga källan till den äldre historien. En huvudbok från åren 1893 - 1902 finns bevarad och även om det historiska värdet i den är ringa, så kan dock några uppgifter därur vara ett välkommet komplement. I övrigt har uppgifter från matriklar, kyrkoböcker, tidningar och andra källor fått användas för att rekonstruera vad som hänt under tidigare år.

Arbetet försvårades av att en del av de fåtaliga uppgifterna dessutom är direkt motsägande. Så benämns i kassans egna handlingar dess egentlige grundare ömsom Hammarström och ömsom Hamnström. Den äldsta uppgiften är Hammarström, vilket normalt bör ge den uppgiften vitsord. Även kyrkobokföringen i Kungsholms församling har uppgift om såväl Hammarström som Hamnström, fast det där tydligen rör sig om samme person. Flera i kåren har även hetat Hammarström, men som det visade sig att dessa av olika skäl kunde uteslutas, så kan det anses säkert att initiativtagaren till kassan var Carl Johan Hamnström.

Men denne var inte den ende som vållade huvudbry. Under 23 år presenteras kassans sekreterare som A Forsberg. Sådana fanns det två vid den tiden, båda tänkbara och dessutom jämgamla då de var födda 1880. En tidigare sekreterare finns upptagen med den sparsamma benämningen G Björk, och Björk fanns i flera upplagor. Och även sedan det gick att fastställa förnamnet som Gustav, så fanns det två att välja på, även de jämgamla. Lika illa var det med en av kassans tidigare kassörer, Oscarsson med förnamnen Carl och Oscar. Det fanns vid den tiden två Oscarssöner med dessa förnamn, jämgamla såväl i levnadsår som tjänstetid. De kunde skiljas från varandra först sedan det uppdagats att den ene i ett mellanhavande med en bostadsrättsförening använt sig av för- namnet Carl och därigenom kunde uteslutas.

En viss hjälp med identifieringen fanns genom ett förhållande, som det här kan vara skäl att nämna. När arbetstagarna började organisera sig vid 1800-talets slut, så hade man en ganska rik erfarenhet att falla tillbaka på. Genom tidigare folkrörelser, huvudsakligen frikyrkliga samt nykterhetsorganisationer, fanns en upparbetad organisationsvana hos folk med intresse för och förmåga att träda fram som talesmän för sina kamrater. Många sådana blev direkt de ledande när föreningar med fackligt syfte sedan tillkom.

En direkt parallell finner man inom vårt område. Innan det fanns eller tilläts några fackliga organisationer inom polisen, så uppstod det andra sammanslutningar med syfte att lindra den direkta eller befarade nöden bland poliserna och deras familjer. Det var bl a just spar- och lånekassor, men även sjuk- och begravningsföreningar och olika organ för egen och familjers pensionering.

När sedan den fackliga rörelsen ej längre kunde hejdas, så fanns det redan en jordmån beredd för den. Det fanns också en kader av ledare eller ledarämnen, som i stor utsträckning blev de tongivande i de fackliga sammanslutningarna. Vid tveksamhet om vem som varit verksam inom kassan av två möjliga, så var det i vart fall ett indicium om en av dem även återfanns i fackorganisationernas annaler.

Även en annan omständighet har medgett en sådan indicieföring. Ännu sedan kassan kommit att omfatta poliser från hela staden, så har de från Östermalm haft dominans bland funktionärerna. Detta har väl till en del skett av tradition, dels emedan kassan haft sitt säte inom distriktet. Och dessutom hade ännu 1955 års stadgar en bestämmelse att "kassören utses på förslag av delägarna inom sjunde distriktet". Om någon hade ett förflutet i Östermalm, så tydde detta på att han kunde vara den, om vilken man var osäker.

Men ingen av dessa båda urvalsmetoder räckte till för att avgöra vem som var en tidigare sekreterare vid namn August Lindén. Det fanns två sådana, båda med tillnamnen Carl August och de skrev sina namnteckningar C A Lindén. Inte ens namnteckningarna blev till någon hjälp då de, trots att de var mycket karaktäristiska, var till förvillelse lika. För närkingen Carl August Persson Linden talade att han var placerad i Östermalm. För västgöten Carl August Johansson Linden att han var en ivrig organisationsman, en av de mest framträdande i kårens historia. De var jämgamla. Även om någon osäkerhet än kan finnas, så synes det dock sannolikt att västgöten Linden är den sökte.

Ett annat förhållande som vållat bryderi, är den gamla benämningen Djurgårdskassan, som varit så allmän att en del inte reagerat inför den officiella Sjunde Distriktets Sparkassa. Ingen har kunnat ge någon förklaring till hur namnet Djurgårdskassan uppkommit. En sådan finns dock som synes ha gott skäl för sig. Den från sekelskiftet kände Runstén skulle enligt en uppgift ha varit kassör under åren 1894 - 1904. Enligt en annan uppgift skulle han ha varit kassör under hela 17 år. Vissa omständigheter gör det dock troligt att han under de första av dessa år varit sekreterare. Runstén bodde och tjänstgjorde under hela den aktuella tiden på Djurgården och han hyllades vid sin avgång som den, som fört fram kassan till en institution av betydelse. Namnet kan ha uppkommit därigenom. Då det är så mycket lätthanterligare i skrift, kommer det att användas här i fortsättningen.

A handwritten signature in cursive script, likely belonging to Herman Trefimann, written in dark ink on a light-colored background.

Bakgrund

1800-talets senare del visade en stark folkökning i Stockholm. Från 1876 till 1883 steg befolkningen från 145 000 till 182 000, dvs. med 6 000 - 8 000 per år.

En växande industri, mest lokaliserad till de större orterna, krävde arbetskraft. Då denna med nödvändighet måste komma från landsändar utan industri, så betydde det att massor av folk drogs från enkla men dock stabila förhållanden till en växande och rörig storstad, där de ofta hamnade i dess slum. Per Anders Fogelström har levandegjort dessa förhållanden i sina böcker, som kommit att bli Stockholms egen hembygds litteratur. De inflyttade led säkerligen mer av förhållandenas avigsidor än de som var uppväxta med dem.

Av de inflyttade blev en del poliser, och då det yrket lär ha fått en större procent av utsocknes födda än flertalet andra, så innebar det en svår anpassning för stora delar av kåren. Den lär inte ha blivit bättre av att det i stor utsträckning rörde sig om f d stamanställda. Dessa hade på ett sätt haft en skyddad tillvaro under några år. De hade haft mat, kläder och bostad och var väl samtliga utan försörjningsplikter. Så blev de poliser och fick börja med en årslön på 500 kr under en extra tid på ungefär ett år, och därpå en första ordinarielön på 1 000 kr. Med en sådan lön, obetydligt över svältgränsen skulle de så försöka klara sig i ett samhälle som var dem ganska främmande.

Stockholms snabba tillväxt tvingade väl fram en tämligen genomgripande omdaning även av polisen liksom av en del med denna samarbetande samhällsfunktioner. År 1850 hade polisen fått en helt ny och för den tiden modern form. Ändock förvånas man av en del, som väl inte kan förklaras av annat än nödvändigheten att under en övergångstid, använda av de dittillsvarande resurserna.

På annat sätt kan man svårligen förklara att polisens huvudmassa, den patrullerande konstapelsdelen, utgjordes av 160 konstaplar och hela 200 extrakonstaplar. De senare var ett slags förstärkningsmanskap huvudsakligen avsett för nattbevakning. Men vid den tiden var stadens bevakningsstyrkor i kanske högre grad inriktade på brandbevakning än på polistjänst i vår mening. Fylleri och slagsmål var vanliga och togs knappast så allvarligt. Stöld och rån var inte heller ovanliga men sågs inte heller som särskilt svåra problem. Men en eldsvåda däremot kunde med den tidens ännu vanliga träbebyggelse bli till en katastrof. Men mycket hände under tiden. Halvvägs till sekelskiftet hade nybebyggelsen i större utsträckning skett med eldfast material. Sotningsväsendet hade utvecklats och brandsyner blivit mer ingående samtidigt som nya former för elds upptäckande och bekämpning tillkommit.

Poliskårens arbete försköts därigenom mer över mot reguljärt polisarbete. Proportionerna mellan de ordinarie poliserna och de extra förändrades vid avgång av de senare så, att man av en handrulla från 1861 kan se att de ordinarie redan då var i klar majoritet. Och 1876 hade man kommit så långt att man bestämde antalet extra konstaplar till bara 40 man, eller vad man ansåg sig behöva som rekryteringsbas. Men fortfarande var man tvungen att ta den hänsyn till det förgångna att 16 äldre fick kvarstå i den nya extrakåren. Denna fick ingå i den samtidigt inrättade Centralavdelningen, som dessutom bestod av ett 20-tal äldre konstaplar jämte befäl, två överkonstaplar. Andra samtidiga reformer var att tidningen Polisunderrättelser började utkomma och att man sökte stävja fylleriet genom en drastisk nedskärning av antalet krogar.

Åren 1875 - 1876 inrättades också en verklig yrkesbrandkår med en personalstyrka på 100 man, ett antal som det dock tog ytterligare ett par år att fylla. Därmed skulle både brand- och ordningstjänsten har renodlats. Tidpunkten var lämplig då en ny brandstadga för rikets städer utkommit 1874, följd av en ny brandordning för Stockholm 1875 och en ny byggnadsordning 1876. Hade så inte skett skulle man kunnat tänka att brandkåren tvingats fram av yttre

händelser. En svår brand i stadens centrum hade just avslöjat bristerna ifråga om personal, material och organisation hos brandtjänsten. Ett stort antal personer innebrändes.

År 1875 upplöstes också ett av de tidigare organen med brandbekämpning som en av sina uppgifter. Det var stadssoldaterna, de s k korvarna, som gjorde formligt uppror och från sin förläggning i Sivertska kasernen tågade till traktens polisstation och befriade en omhändertagen stadssoldat och samtidigt släppte ut övriga arresterade. Soldaterna avskedades och bestraffades och kåren upplöstes. En reserv vid svårare händelser hade man dock genom att stadens garnison var förpliktad att medverka vid bränder och i viss mån även vid ordningstjänsten. Särskilt det norska gardet, förlagt där sedermera Östermalms polisstation inflyttades, hade gjort sig ett gott namn vid ett antal eldsvådor utöver det man skaffat sig vid skidtävlingar.

Ytterligare hände just då att en civil folkbokföring inrättades genom rotemän sedan det visat sig att den kyrkliga inte längre förmådde hålla kontroll på den ökande och allt mer rörliga befolkningen. Det visade sig snart att poliser och rotemän fick mycket med var- andra att göra, då det även var en polisens uppgift att se till att det inte fanns något löskefolk i staden och att de som fanns blev ordentligt bokförda. Ett bevis på sådant samarbete får man om man granskar vad som hände i Ladugårdslands polisstation (nuvarande Östermalm) den dag kassan bildades.

Dagboksanteckningarna var den dagen ganska få, kanske till följd av den stränga kylan. Men det lilla som fanns tycks ändå ge en god bild av en genomsnittlig dag. En änka infördes på stationen för bettleri, men ingen annan åtgärd vidtogs än att hon blev tillsagd att följande dag inställa sig hos rotemannen. Självklart måste något fylleriärende finnas med. Det var en man som dessutom stört ett möte med den med kassan jämnåriga Frälsningsarmén. Den hade börjat sin verksamhet här året innan. Mannen fick avhämtas av hustrun. En uttryckning skedde av såväl Johannes som Ladugårdslands brandkårer, men det visade sig att detta var mera besvär än nödigt då det enbart rörde sig om soteld. Vidare blev en husägare rapporterad för att han lämnat sin häst obunden och utan tillsyn. I övrigt meddelade dagboken att ordningsintendenten inspekterat stationen och kommissarien stationen och patrullerna. Inspektionerna tycks ha ansetts som ett viktigt led i verksamheten och de redovisades påfallande utförligt i de verksamhetsberättelser som upprättades. Telefonen var tydligen ett tämligen nytt hjälpmedel, eftersom dagboken denna liksom alla andra dagar talar om hur den fungerar. Samtidigt uppges även hur högt gastrycket var.

Under sina 4-timmarspass hade poliserna i patrulltjänst liksom de på stationen tjänstgörande naturligtvis en del uppgifter likartade nutidens. Åtskilliga göromål har emellertid försvunnit sedan dess eller förts över till andra organ. Under samlingsrubriken "bettleri och lösdriveri" återfanns en av den tidens stora uppgifter med över 2 000 anhänganden per år. Som en sidogren härtill kom uppsikten över 400 - 450 gatunymfer. Tjänstehjonsstadgan var i kraft och förordningen om laga försvar likaså.

Härtill kom att polisen hade en rad åligganden av socialt slag. Man fick se till att inte bara sinnesjuka utan även andra sjuka kom till sjukhus, att försörjningsodugliga blev intagna på Allmänna försörjningsinrättningen, att barn utan skydd kom till Allmänna Barnhuset och att döda blev begravda om ingen annan fanns att ombesörja detta.

Kassans bildande

Kårens ökade effektivitet följdes dock inte av någon personlig standardförbättring för dess medlemmar. Samtliga 345 år 1883 skulle avlönas med 401 340 kr. De nio kommissarierna kunde se fram emot en slutlön av 3 000. För de 35 överkonstaplarna hägrade bara 1 800, och konstaplarna, till antalet 261, hade en slutlön av bara 1 200. Slutlönen var inte bara en eftertraktad morot, den hade därtill sin särskilda betydelse som normerande för pensionen. Denna var tänkt som 60 % av slutlönen om man orkade hålla ut till dess och om man inte rönt det ganska vanliga ödet att bli avsatt dessförinnan.

Även om man klarade sig ifrån en så drastisk åtgärd, så kunde de stränga disciplinreglerna medföra att man för en tämligen ringa förseelse kunde mista lönen för en vecka eller två, vilket redan detta bör ha varit verkligt kännbart. I praktiken var man även förbjuden att ta lån även i de fall där ett sådant inte bara skulle varit behövligt utan även ekonomiskt försvarbart. Många funderade säkerligen över vad som kunde göras för att lindra de svåra förhållandena. En av dem lät funderingarna övergå i praktisk handling. Det var konstapeln nr 150 i Ladugårdslands distrikt, Carl Johan Hamnström, och hans pionjärgärning motiverar att han bestått en tämligen utförlig presentation och detta så mycket mer som han nog var ganska representativ för stora delar av kåren.

Han föddes den 10 maj 1854 i Bälinge i Sörmland, mellan Trosa och Nyköping. Som 17-åring "anvärvades" han för sex år till Kungl. Pontonierkåren, varifrån han avgick på hösten 1877 med betyget att han "sig troget och väl skickat". Pontonjergatan på Kungsholmen minner än om var kåren var förlagd. Hamnström, som befordrats till korpral, sökte omedelbart anställning vid polisen och anställdes som extra konstapel den 12 november för att efter ett knappt år därefter bli ordinarie i 7:e distriktet. I samband därmed avlade han tjänsteeden, en formalitet som bara har kunnat beläggas för senare halvan av 1870-talet.

Som föreskrivet var Hamnström boende inom distriktet, i nr 11 Storgatan. Han fick där betala 225 kr per år för en mindre lägenhet, som han delade med sin hustru, en dotter, sin svärmor och en inneboende kvinna. Bara någon månad efter det Djurgårdskassan bildats, blev Hamnström kommenderad till Centralavdelningen, vilket vid den tiden räknades som första steget i en karriär eftersom centralkonstaplarna hade inspektions- och därmed även befälsrätt över övriga konstaplar. Redan efter ett år blev han kommenderad till detektiva avdelningen. Troligen var det i samband därmed som han tog sig ny bostad i nr 32 Bergsgatan, där han kvarbodde till sin död 1899.

För den nya bostaden om 2 rum och kök betalade han 250 kr per år. Med befordran och stigande ålder hade han väl fått det något bättre, för han behövde tydligen inte längre hålla sig med inneboende, ett annars vanligt sätt att dryga ut lönen. Men trots detta och trots sitt sparintresse, så visade bouppteckningen efter honom bara en behållning av 78 kr, vilket nog var en ganska normal summa. Hans efterlevande har spårats och en dotterdotter i Kalmar har varit vänlig att låna ut ett par foton av morfadern.

Det var i ett på många sätt kyligt klimat som Djurgårdskassan tillkom. Vintern 1883 hade varit mild, särskilt februari och början av mars. Men vid mitten av nämnda månad sjönk temperaturen till minus 15 grader var till det blåste ganska kraftigt. Det bör därför ha känts skönt att komma in på Ladugårdslands polisstation för det 20-tal poliser, som på Hamnströms kallelse samlats den 16:e för att diskutera bildandet av en spar- och lånekassa. Det har uppgivits att även ett par torgvakter kommit till. Men vid den tiden var poliser avdelade som ständiga torgvakter, varför det troligen rörde sig om sådana. Den lilla församlingen enades om att bilda Sjunde Polisdistriktets Sparkassa och valde Hamnström som ordförande. Kassör blev Gustav

Albert Ullman, jämn gammal med Hamnström och boende i nr 6 Djurgårdssläätten. Sekreterare blev den tämligen nyanställda Frans Carlsson Appelkvist.

Man beslöt vidare att medlemmarna varje månad skulle betala in en fast avgift av 2 kr per månad, ett belopp som fick kvarstå oförändrat till 1909 då det höjdes till 3 kr. När man varken då eller senare när beloppet höjts ytterligare, tillät högre inbetalningar än de fastställda, kan man fundera över anledningen. Men ur det magra materialet kan man dock utläsa en klar motivering. Man syftade inte i första hand till att samla kapital utan mer mot det ideella målet att fostra till goda sparvanor och ett sunt ekonomiskt tänkande. Alltså något liknande som en senare tids Sparfrämjande med dess båda kontrastfigurer Spara och Slösa.

När det gällde utlåningarna tycks man redan från början ha varit lika ideellt, eller om man så vill socialt, inriktad. Skälet härtill är förklarligt om man ser på den tidens förhållanden. Bankerna tog räntor, som kunde vara ganska betungande för den behövande, och de lågavlönade poliserna var nog inga särskilt välkomna bankkunder. Ungefär 40 % av lånen i pantbankerna kunde inte återbetalas, varför många miste sina värdefullaste tillhörigheter mot en ringa ersättning. Än värre var det om man försökte med ett av de vid den tiden ganska vanliga privatlånen. Det medförde ofta svårt trångmål för den skuldsatte genom räntor på gränsen till ocker, och för en polis kunde det dessutom medföra ett besvärande personligt beroende. En polis var förbjuden att ta lån från någon han hade att övervaka, och det var ju strängt taget alla. Uppdagades det, så kunde följa en bestraffning med en tids mistning av lönen, och så fick den olycklige än svårare att resa sig.

Det var tydligen för att ge en möjlighet att undgå sådana risker som man bestämde sig för en utlåningsränta av bara 2 %. Naturligtvis gick en så låg ränta inte att upprätthålla i längden, och man tvingades snart att något anpassa sig till det allmänna ränteläget, men även i fortsättningen sökte man hålla utlåningsräntan låg.

Utöver den fastställda inbetalningen bestämdes en årsavgift à 1 krona, vilken var avsedd att täcka administrationskostnaderna medan in- och utlåningsräntorna avsågs att ta ut varandra. Så fungerade det också under den första tiden och rent praktiskt gick det naturligtvis så länge kassan var relativt liten. Den tämligen ringa årsavgiften, som verkade än mindre efter hand som insättningsbeloppen höjdes, blev trots sin litenhet ett av de stora diskussionsämnena vid kassans möten. Trots många förslag om dess borttagande, så skedde detta inte förrän år 1965.

De skymda åren

Som nämnts finns det en lång period under kassans första tid om vilken man föga vet. Något har dock blivit känt från det första årsmötet, som hölls den 5 maj 1884. Då höll Hamnström ett anförande, där han framhöll behovet av ledamöter i styrelsen med arbetsvilja och intresse för kassan. Vid detta möte avsåg sig också Ullman uppdraget som kassör. Han tycks ha gjort det i sådan anslutning till Hamnströms anförande att man kan misstänka ett samband. Alltnog, Ullman försvinner ur historien och kan först spåras många år senare då han är intagen på Rosenlunds ålderdomshem. Då ingen avsägelse är omtalad för Hamnström och Appelkvist, har dessa förmodligen suttit kvar ännu någon tid.

Men ingen av de båda finns ens med som medlemmar då den äldsta bevarade medlemsförteckningen upprättades år 1894. Förklaringen kan vara att man den första tiden bara organiserade poliser från Östermalm, och det är känt att i vart fall Hamnström ganska snart blev kommenderad därifrån. Efter fyra års verksamhet hade man fortfarande bara 24 medlemmar, men sedan tycks man ha fått anslutning från hela kåren, för när den första 10-årsperioden gått till ända hade man hela 239 medlemmar. Kassan hade då ett inlånat kapital av drygt 18 000 kr, av vilka 16 600 var utlånade till medlemmar.

Vem som efterträdde Ullman är okänt, men av en tillfällighet har ett par man från styrelsen 1894 blivit kända. Vid den tiden ser man i kassaboken vad de olika funktionärerna får i arvoden, men de är ej personligen nämnda. Men just det året kvitterar en Öhgren kassörsarvode för årets första del, varpå han ersätts av sekreteraren Runstén. Således vet man att f d snickaren Per Johan Öhgren - någon annan Öhgren fanns inte vid den tiden - var kassör under en om ock okänd tid dessförinnan. Bilden av Öhgren ger intryck av att det var en kraftkarl, men hans hälsa lär dock ha blivit bräckt efter 26 år av enbart patrullering, vilket väl säger en del om den tidens tjänstgöring.

Sekreteraren Runstén kvitterade resten av kassörsarvode för 1894, varigenom man vet att han någon tid dessförinnan varit kassans sekreterare. En nämnd uppgift gör troligt att han varit detta sedan 1888. Då han avgick hade kassans medlemsantal stigit till 475. Under Runsténs tid inträffade att en medlem fick ett lån mot att några teaterobligationer lämnades som säkerhet. Låntagaren stack sedan iväg till Amerika och avhörde inte vidare. Under många år hade man därefter obligationerna uppförda bland kassans tillgångar.

Under någon tid hade Runstén hjälp av en vice kassör. Det var förre korpralen vid 2:a Livgardet, Johan Erik Andersson, som med nya efternamnet Lückzén blev polis 1888 och senare som Ök vid Centralavdelningen var en av initiativtagarna till Stockholms Polisöverkonstapelsförbund, som vår Ök-förening hette under sin första tid. Runstén avlöstes av Karl Svante Schönhult. Denne hade dock sysslan bara i tre år, varefter han inte ansåg sig kunna förena arbetet med sin tjänst vid detektiva avdelningen, där han så småningom blev kommissarie. Han slutade sin tjänstetid som distriktschef i Maria.

Schönhult efterträddes i sin tur av Oscar Carl Oscarsson, som kvarstod t o m år 1917, varpå han blev kvar i styrelsen i två år som ordförande. Som så många andra av kassans funktionärer var han en dugande man, vars krafter prövats i många värv. Från Västmanlands regemente kom han till kåren 1893. Hans förmåga blev snart uppmärksammas och när den första fackliga organisationen kom till 1903, ingick han i dess första styrelse och jämväl i en rad följande. Sedan han kommit till detektiva avdelningen var han även med i styrelsen för personalorganisationen där, 1920 som ordförande. Polisförbundets styrelse tillhörde han 1906 - 1907. Därvid har man i stort rekonstruerat raden av de tidigare kassörerna, kassans tyngsta post.

När det gäller sekreterarna kan man i stort sett göra detsamma. Om man utgår från att Runstén var sekreterare från 1888, så befinner han sig ganska nära Appelkvist.

Men när Runstén avgick 1894 är det ovisst vem som efterträdde honom. Men det har nämnts att en August Lindén varit sekreterare en tid, tydligen ganska långt tillbaka. Med viss sannolikhet är det fråga om den Lindén, som född 1865 i Härja i Skaraborg via Göta artilleri kom till kåren 1887. Han tjänstgjorde sedan i Johannes distrikt tills han blev förflyttad till Ordonnansavdelningen. Ett uppdrag i kassan skulle passa väl i hans mångsidiga gärning som organisationsman. När Polisförbundet bildades var han en av tillskyndarna och var sedan med vid ett 10-tal kongresser. Han var även med i styrelsen för Polistidningen, som vid den tiden hade en med förbundet sidoordnad ställning. I Kamraterna var han kassör elva år i följd. Såväl i kårens ideella organisationer som i kassorna för sjuk- och begravningshjälp och pension var han nästan självskriven.

Med tanke på den grad av osäkerhet som dock råder beträffande denne Lindén så bör något sägas om hans namn, Carl August Persson Lindén. Denne var född i Eker i Närke och var yrkesmilitär liksom flertalet av hans jämnåriga före polistjänsten. Han placerades först i 7:e distriktet men överflyttades till Centralavdelningen med uppgift att vara något slags "kvartersspolis" vid Östra Järnvägsstationen. Sin senare tjänstetid tillhörde han detektiva avdelningen.

En senare sekreterare var Gustaf Björk, som skrev protokoll med en mycket driven textartad stil. Enligt de först kända protokollen valdes han till sysslan för åren 1915 - 1917, men det har uppgivits att han varit sekreterare i många år. Det är därför inte otroligt att Appelkvist, Runstén, Lindén och Björk täcker raden av tidigare sekreterare. Även Björk var en mångbetrodd man, ledamot av föreningen Kamraternas första styrelse och även i ett par senare samt deltagare i en rad av förbundets kongresser.

Däremot är det svårare att finna ordförandena under denna tid. Frånsett Hamnström känner man bara Carl August Carlsson, en östgöte med borstiga mustascher, stark plikt känsla och sinne för ekonomi.

Det sistnämnda medförde att han under lång tid även var ordförande i en större "civil" sjukkassa. Carlsson blev vald till ordförande 1915 och blev omvald följande år men avled bara en vecka därpå. Han kom till kåren 1892 och blev som ordinarie placerad i Östermalm. Det är egentligen ingenting som motsäger att han kan ha varit ordförande ända från 1800-talet, även om något bevis härför ej heller kan visas. Vid Carlssons död fick suppleanten Carl Emil Malmberg rycka in och han blev sedan vald för ännu ett år.

Under Carlssons tid bör den händelse ha inträffat som för alltid kommer att bli ihågkommen. Stockholms poliser tog olympiskt guld i dragkamp vid spelen i Stockholm 1912. De mötte i finalen kollegorna från London, som ansågs helt utan konkurrens, inte minst av dem själva. Men trots en massiv övervikt, inte bara i kilo utan även i rutin, fick bobbies ge sig. Med tanke på kassamedlemmarnas andel av den samlade kåren bör ungefär fyra medlemmar ha ingått i laget. Frånvaron av säkra uppgifter från den tiden gör det inte möjligt att kartlägga dem, men kan dock konstatera att kassan var representerad i laget.

Årsmötet 1916, det första från vilket egentliga protokoll finns bevarat, var besökt av hela 55 medlemmar, såvitt man kan se det största antalet någonsin. Mötet beslöt bl a att bordlägga ett förslag om ändring av stadgarna med syfte bl a att hindra att borgensmän blev missgynnade om låntagaren tog nya lån. En kommitté tillsattes för utredning eftersom man ej kunde enas. Först 1919 var man mogen för beslut varvid en del ändringar skedde. Dock avslogs ett förslag att höja den dåvarande månadsavgiften utöver fastställda 3 kr. Denna delfråga togs dock upp på nytt och mötet 1920 beslöt om en höjning till 5 kr.

Kring dessa beslut fördes en del debatter om kostnader för tryckning av nya stadgar och andra ärenden av så ringa ekonomisk betydelse att det för en nutida läsare ger ett nära nog löjeväckande intryck.

Men detta förekom vid en tid med så svåra ekonomiska förhållanden att bara de äldsta av kassans nuvarande medlemmar helt kan förstå det. Mot den bakgrunden var det nog bara ett uttryck för en ganska aktningsvärd sparsamhet med kassans medel.

De svåra tiderna får man en påminnelse om även på annat sätt. Ur handlingarna kan man utläsa den ständiga mödan för styrelsen att hålla en del av medlemmarna på den smala väg, som de knappa lönerna tvingade till. Allt för många frestades att genom lån unna sig något utöver livets nödtorft och att skjuta återbetalningarna på framtiden. Genom vädjanden till låntagarna, ev också till borgensmännen, genom straffavgifter för de försumliga och i svårare fall genom uteslutningar sökte man driva rörelsen enligt de ursprungliga målen att vara en hjälp för såväl insättare som låntagare samt att därvid skydda kassan själv för förluster.

Så kom nya män i ledningen. År 1918 efterträddes Oscarsson som kassör av Carl Wilhelm Johansson och samtidigt inträdde Anders Forsberg i Björks ställe som sekreterare. Oscarsson stannade kvar i styrelsen ännu i två år, nu som ordförande, varpå han avgick helt och lämnade plats för Johan Fredrik Alme. Carl Wilhelm Johansson var skaraborgare, född 1884 i Björkängs församling. Som distinktionskorpral vid Livregementets grenadjärer sökte han till polisen i huvudstaden 1909 och blev ordinarie i 7:e distriktet, där han stannade tjänstetiden ut. Om han också var fackligt intresserad som så många andra av kassans funktionärer, så deltog han inte direkt i det löpande föreningsarbetet. Men då lönefrågan var brännande under 30-talet drog man nytta av hans kunnande och ekonomiska erfarenhet i de kommittéer som förberedde löneaktionerna. För övrigt lär kassörskapet, utfört på den s k fritiden, inte ha lämnat mycken tid över åt annat.

I Sövestad strax norr om Ystad föddes Anders Forsberg. Efter några år som artillerist blev han polis med fast placering i Östermalm. På senare år blev han förflyttad till Ordonnansavdelningen, där han arbetade vid det s.k. bötesregistret. Posten som sekreterare behöll han även några år efter sin pensionering.

Innan man går in på den senare tiden kan det vara skäl att redogöra för något av det som blivit känt om kassans förvaltning under den tidigare. Det bör då nämnas att man under en tid frångått regeln om årsavgifter à 1 kr. Åren 1893 - 1898 uttogs således bara 75 öre, åren 1899 - 1900 återigen 1 kr och 1901 - 1902 1:25.

Men även under denna tid har man räknat med att avgifterna skulle betala administrationskostnaderna i dess helhet, varför arvodena kunde variera tämligen kraftigt beroende på vilka andra utgifter man hade för det aktuella året. Vid en senare tidpunkt - ovisst när - tycks man åter ha bestämt sig för att återgå till enkronan.

Däriigenom borde man kunna räkna ut kassans medlemsantal med hjälp av influtna årsavgifter, något som dock inte alltid stämmer. Det uppgivna medlemsantalet är oftast högre, vilket kan bero på att man räknade med en "ingående balans" av medlemmar, av vilka dock en del avgick under året på egen begäran eller genom uteslutning, varigenom ingen årsavgift flöt in. Här följer en sammanfattning av räkenskaperna kring sekelskiftet och en senare utförligare uppställning. Trots olikheterna dem emellan, så synes dock en jämförelse var möjlig. Det bör anmärkas att något olycksfall tycks ha drabbat uppställningen för 1908.

År	1893	1894	1895	1896	1897
Årsavgift	239	256	267	274	311
Inkomst	1 008	1 021	1 273	1 635	2 094
Kapital	15 251	15 498	18 131	22 363	28 702

År	1898	1899	1900	1901	1902
Årsavgift	339	327	337	341	347
Inkomst	2 273	2 500	2 476	2 828	3 316
Kapital	34 254	37 417	40 647	46 169	51 799

Översikt av Sjunde Polisdistriktets sparkassas kapital och dettas placering åren 1908 - 1932

Tillgångar och deras placering								Skulder	
År	Kassa	Lån mot avbetaln.	Lån mot uppsägning	Bankfordring	Obligationer	Inventarier	Medl-böcker	Delägar-Kapital	Överskott
1908	565	53 175	8 421	6 740	112			69 015	-
1909	340	57 757	8 680	11 024	112			77 712	203
1910	819	63 506	10 300	13 476	112			87 887	328
1911	3287	73 945	12 465	10 009	112			98 828	994
1912	2734	86 835	15 360	13 530	112			117 858	715
1913	1700	98 690	19 615	15 997	112			136 052	63
1914	4372	112 290	18 905	17 043	112			151 920	804
1915	5007	125 935	17 473	22 732	112			171 260	-
1916	4346	136 610	18 085	29 378	112			188 532	-
1917	2802	137 235	20 395	32 519	112			196 063	-
1918	854	125 446	17 425	53 517	112			197 192	164
1919	130	130 505	21 685	50 399	112			201 859	972

Med tanke på C W Johanssons rekordlånga tid på den betydelsefulla kassörsposten bör nästa tidsperiod lämpligen få hans namn. Dock bör kanske tilläggas att huvuddelen av den tiden inte enbart var hans. De som var med den tiden minns att han oftast sågs tillsammans med en mustaschprydd herre i rullstol. Det var Arvid Lundqvist. Denne hade redan varit aktiv inom kassan en tid då han drabbades av barnförslamning och måste lämna tjänsten som han då förrättade som nykomling vid Kriminalavdelningen. Detektiva avdelningen hade just dessförinnan tagit sig detta nya namn. För att ha någon sysselsättning började Lundqvist nu hjälpa Johansson med kassörsysslor och fick väl tillgodoräkna sig något av hans arvode som ersättning. Vid bestämmande av detta började man också ta hänsyn till att även Lundqvist skulle ha en del. Det blev snart också regel att han varje år fick en gratifikation. Utan att vara vare sig anställd eller ha någon styrelsepost kom han att vara en av kassans ledande ända fram till 1951.

Kassa-Johans tid

Carl Wilhelm Johansson hade redan några år aktivt deltagit i kassans verksamhet när han vid årsmötet 1918 valdes till kassör, en syssla som han hade i hela 43 år. Här har redan nämnts att Johan Fredrik Almé blev ordförande 1920 men efter ytterligare ett år lämnade han den posten till Axel Sjögren.

Även Almé var en mångsysslare i föreningsvärlden. I hela 16 år var han med i Kamraternas styrelse, därav 14 som ordförande, och ett antal år var han Kamraternas ombud vid Polisförbundets kongresser. Han hade goda personliga gåvor, vilket bl a visade sig i de mycket goda betyg han fått under sin tid vid Svea trängkår. Just innan sekelskiftet blev han polis, även han i Östermalm, där han de senare åren var bötesindrivare, ett numera bortglömt begrepp, för att så tillbringa sina sista tjänsteår vid Ordonnansavdelningen. Almé var också en av de första poliser som ingått i en statlig utredning. Det var år 1922, då ett antal sakkunniga tillkallades för att granska ett förslag om statlig reglering av polisens förhållande, det som sedan ledde fram till 1925 års lagstiftning om polisväsendet.

Hans efterträdare, Axel Ludvig Sjögren var även han synnerligen meriterad, och detta gällde både tjänsten och insatserna i det frivilliga föreningsväsendet. Under flera år var han ombud vid Polisförbundets kongresser, han var en av de ledande inom polisens skytte, och sedan han avancerat till kriminalkommissarie var han en tid ordförande i Föreningen Sveriges Poliskommissarier. Även han anlätades som sakkunnig i en statlig utredning, 1939 års polisutredning. Efter Sjögrens inträde i styrelsen bestod denna i 13 år av honom, Anders Forsberg och Kassa-Johan.

Nu började det bli allt vanligare att även poliser skaffade sig villor eller egna hem. Troligtvis påverkades en del av den av staten gynnade egnahemsrörelsen och av ensittarlagen och andra åtgärder i liknande syfte. Genom 1921 års ganska gynnsamma lönejusteringar, varvid poliserna därtill äntligen blev inplacerade i stadens allmänna reglemente, bör många dessutom ha fått den säkerhet som kunde behövas för ett så stort steg som en fastighetsaffär. Många fann det naturligt att anlita kassan för finansieringen. Detta medförde givetvis ett ökat ansvar för dess ledning, som nu i ökad utsträckning hade att värdera inte bara borgensmän utan fastigheter pantförskrivna som säkerhet för lånen. I huvudsak undgick kassan att bli forum för de fackliga motsättningarna omkring 1920 och tiden närmast därefter, vilka delade kåren i två nära nog fientliga läger. I den mån man ej helt kunde hålla tvisterna utanför kassan så lyckades dock sekreteraren hålla dem från protokollsboken.

Under vissa tider har kassans protokoll gett intryck av att verksamheten gått i inkörda fåror. Årsmötena har behandlat verksamhetsberättelserna, förrättat val och beslutat om arvoden. Men under 20-talet var livaktigheten stor. Delvis hängde detta samman med kassans tillväxt, delvis berodde det på händelser i omvärlden.

Till den förra gruppen av frågor hörde årsmötenas förskjutning från januari - februari månad, då verksamhetens omfång ej längre medgav årsavslutning och revision så snabbt som tidigare. Det gick ej heller i längden att driva rörelsen från kassörens bostad. Årsmötet godtog därför ett förslag att hyra ett rum i en lägenhet på Nybrogatan 26, vilken i övrigt skulle bebos av kassören. Skriv- och räknemaskiner inköptes och lån började betalas ut av bank efter anvisning från kassan i stället för som tidigare kontant av kassören.

Ett par andra av 20-talets stora frågor hade sin särskilda bakgrund. Den ena hade tagits upp av styrelsen, som ansåg att kassans tillväxt fordrade en helt ny organisation. Man hänvisade till de då livaktiga konsumtionsföreningarna, och man hävdade att även kassan borde styras av ett förvaltningsråd och med styrelsen närmast som ett verkställande organ. Det går ej att utläsa om

man enbart attraherats av Kooperationens framgångar eller om man upptäckt verkliga svagheter i den egna organisationen. I vilket fall som helst så var många medlemmar tveksamma, och frågan dog bort.

Något senare dök en annan och än mer intrikat fråga upp, besvärande ej minst genom att den ej gick att undgå. Ett förslag hade uppkommit om ny lagstiftning för ekonomiska föreningar, och det rådde länge ovisshet om kassan skulle behöva underordnas denna. Farhågorna rörde inte minst frågan om en ev skattskyldighet, något man givetvis inte var tilltalad av. För säkerhets skull anlätade man en sakkunnig på området. Denne kunde inte ge ett tvärsäkert råd, men man tyckte sig dock ha fått stöd för uppfattningen att man kunde fortsätta som förut. För att vara på den säkra sidan sökte man dock undgå att kassan själv fick inkomster av sådan storlek att risk för beskattning uppkom.

Detta aktualiserade naturligtvis den ursprungliga strävan att få in- och utlåningsräntorna att väga jämnt, fast en sådan avvägning blev besvärligare genom kassans tillväxt. Det blev också svårare genom att man nu hade att balansera inlåningsräntan inte mot en utan två utlåningsräntor, olika för avbetalnings- och för de sk reverslånen. För att väga lägga räntorna så nära varandra som möjligt kom man senare fram med modellen med administrationsbidrag. Detta betydde att om strävan till balans mellan räntorna skulle leda till att utlåningsräntorna inte räckte till för att betala såväl de beslutade inlåningsräntorna som driftskostnaderna, så skulle styrelsen få ta ut en extra avgift av låntagarna, kallad administrationsbidrag.

Det fanns också en svårighet i att räntorna var bestämda i stadgarna, vilket redan tidigare visat sig besvärligt vid snabba konjunkturväxlingar. Svårigheterna var så mycket större som det fordrades kvalificerad majoritet för stadgeändringar och som medlemmarna ibland infann sig i så ringa antal till mötena att man tvekade om att fatta beslut.

År 1926 hade man fått upp en annan fråga, om hustrurs medlemskap. Där beslöt man att endast verkets anställda skulle få medlemskap. Av protokollet går ej att utläsa om det enbart gällde nyinträde av medlem eller om möjligen änka efter en medlem skulle få kvarstå i mannens ställe. I praktiken lär man ha varit förstående i sistnämnda fall.

Tabell

Mot slutet av 20-talet uppkom nya frågor. Intressekontor hade börjat uppkomma, vilka även de sökte sanera medlemmarnas ekonomi. Det fanns ju dock ingen anledning att uppfatta dem som konkurrenter, i synnerhet inte som avgiftsinbetalningar till kassan kunde ske genom de nya organen varvid ett säkrare inflöde av avgifterna säkrades. Däremot började man bli bekymrad över det ökade antalet kassor, vilket medförde frestelser för svaga själar att gå med i flera kassor med den huvudsakliga avsikten att få ökade lånemöjligheter. Detta ledde till funderingar om samarbete mellan kassörerna i de olika kassorna och även långtgående förslag om sammanslutning av dem till en. I viss utsträckning började de olika kassörerna rådgöra med varandra om tveksamma lån, men i övrigt fick allt bli vid det gamla.

Under 30-talet får man en bild av hur de allmänna förhållandena i samhället påverkar kassans arbete. Vid årsmötet 1930 talar man om det tryckta ekonomiska läget med ökat lånebehov hos medlemmarna. Men redan några år senare har det börjat vända så påtagligt att man fått vissa svårigheter att placera överskottskapitalet. Men där emellan hade två saker inträffat. Den svåra depressionen hade följts av en om än försiktig återhämtning. Och än mer, poliserna i Stockholm hade från 1934 fått en länge efterlängtd löneförhöjning, innebärande i stort sett en lönegrad överlag. Förbättringarna började bli märkbara även så, att medlemmarna i ökad utsträckning började lämna obligationer eller annan sådan säkerhet för lån i stället för borgen.

Sigge Fürst gick i sin faders spår och blev inte bara polis med placering i 5:e linjen i Adolf Fredriks distrikt. Han blev också medlem i kassan, med nr 313 där han kvarstod tills helt nyligen. Mot mitten av 30-talet tyckte Sjögren att han hade tillräckligt arbete med skojarärendena på krim och ville bli avlöst. Anders Barck trädde till. Som vuxen fick han gå igenom ekluten vid Kalmar regemente, där han avlade underofficersexamen. Eklut om än av annat slag var han redan van vid från faderns garveri i Hälleberga. Som östermalmare blev han snart som en klockarefar för personalen där och fick genom dem snart säte i större församlingar. Under första hälften av 20-talet satt han med i förbundsstyrelsen men lämnade denna för de lokala uppdragen, varvid han under fem år var ordförande i Kamraterna.

Han hade en saklig och praktisk läggning, dessutom parad med en vältalighet och fantasi som gjorde det möjligt att tala fängslande (och länge) även om torra ämnen. Det sades att hans personliga bekantskap med den småländske överståthållaren, Torsten Nothin, var honom till viss hjälp i hans fackliga arbete. Några år senare, eller 1941, avsade sig kassans mångårige sekreterare, Anders Forsberg, sitt uppdrag. Motiveringen var försvagad hälsa, och han avled också senare under året. För de närmast följande åtta åren fördes pennan av Axel Herman Johansson med vardagsnamnet Bond-Johan, vars ursprung ej har gått att fastställa. Många dråpliga sådana tillnamn har funnits inom kåren, till en del kanske bara för att skilja folk med samma namn åt. Och av Johanssöner fanns det då 45 st. Under många år var Johansson distriktets talesman i Kamraternas representantskap, där han var känd för att inte låta några förslag passera utan en mycket kritisk granskning.

Den förbättrade ekonomin bland medlemmarna och den kvarstående svårigheten att kunna låna ut pengar mot hygglig ränta var de närmsta orsakerna till ett tämligen omfattande förslag från styrelsen till årsmötet 1945 om ändring av stadgarna. Det innebar bl a att insättningar skulle få ske med 10 eller 15 kr per månad efter eget val. För att förbättra inkomsterna föreslogs vidare att kassan skulle få placera pengar i obligationer och i fastigheter, eftersom bankräntan vid denna tid var ganska låg.

Då det rörde sig om omfattande ändringar, beslöt man skjuta frågan till ett senare extra möte. Detta blev emellertid så klen besökt att man inte ville fatta så ingripande beslut utan enades om ett nytt extra möte. Tydligt kom ej heller då mer än några få, något man kan gissa sig till av att

sekreteraren ej som vanligt uppgav antalet, vilket ej heller skett vid det tidigare matet. Gissningen om det ringa antalet styrks av att man i tydlig resignation godtog förslaget utan någon som helst debatt.

Förslaget innehöll den redan praktiserade metoden med insättningar genom intressekontor men även genom bank eller genom ombud vid distrikt och avdelningar, varvid man lokalt fick välja sina ombud och även avlöna dem om så ansågs behövt. Men om man först nu nämner ombuden i stadgarna, så betyder det inte att det var fråga om en nyhet. Redan tidigare hade man på eget initiativ skaffat sådana, något som väl var nödvändigt i synnerhet under den äldre tiden för att det hela skulle fungera. Det var först vid ett möte för att utse inkasserare vid detektiva avdelningen som Stockholms Detektiv-Polisförbund - sedermera Kriminalpolisföreningen - bildades. Det var redan 1905.

Genom pantsättning av obligationer och genom utgivande av inteckningslån hade kassan fått så många värdehandlingar att man 1948 beslöt att hyra ett bankfack.

Mot slutet av 40-talet började man få svårigheter, dels med att få nya medlemmar, dels att få nya låntagare, två saker som säkerligen hade ett samband. Många yngre poliser sökte sig tidigare till kassan för att kunna låna till sin bostättning, men nu hade statliga räntefria bostadslån tillkommit, med vilka kassan inte kunde konkurrera. Vidare var många unga poliser ovissa om de skulle stanna kvar i tjänsten och var därför tveksamma till att binda sig. Arbetstillfällena hade nämligen blivit goda på den allmänna marknaden medan tjänstemän i allmänhet kände sig svårast drabbade av det införda lönestoppet och poliserna var i full fejd med sin arbetsgivare.

År 1949 bytte A H Johansson ut pennan mot ordförandeklubban och ersattes på sin tidigare post av Einar Temnell.

"Biträdande kassören" slutade sitt arbete vid kassan. Han hade någon tid dessförinnan hedrats med Patriotiska Sällskapets guldmedalj för sitt arbete, vars värde betygades av alla med kännedom om verksamheten.

Seklets mitt var annars tämligen lugn. Möjligen hade verksamheten nu kommit in i rätt rytm, kanske till följd av den genomgripande stadgerevisionen från 1945. Styrelseprotokollen återger visserligen nu som tidigare det mödosamma vardagsarbetet att få även de levnadsglada att betala sina månadsavgifter och avbetalningar av eventuella lån. Ungkarlslättssinnet var väl också en orsak till att man fann det behövt att stimulera nyrekrytering till kassan genom att ge ombuden en ersättning för varje nyförvärvad medlem. Vid sidan därav kunde de få en viss ersättning för varje medlem de betjänade för att de även skulle vara intresserade av att de kvarstod.

Men årsmötena hade mest att syssla med stadgeenliga rutinärenden och med räntans anpassning till det allmänna läget. De var väl därför inte så intresseväckande och deltagarantalet sjönk, vilket man ofta beklagade.

Penningsvärdets urholkning var väl främsta orsaken till att man 1952 beslöt öppna den övre gränsen för insättning till "det belopp som årsmötet efter förslag av styrelsen fastställer". För detta år bestämde man nämnda max belopp till 25 kr. En ökad standard kan man utläsa av att medlemmar i ökad utsträckning började låna, inte bara som tidigare till egna hus och villor utan även till fritidsbostäder.

Från 1953 avlöstes A H Johansson som ordförande av Holger Eriksson. Denne har från sin 7-åriga tid på posten berättat att det till stor del var han som fick åka runt och besiktiga hus och tomter, vilka man ville sätta som pant för lån för att underlätta köp. Han fann det stimulerande att så många, till stor del yngre, sökte skaffa sig den trygghet för sig och familjen som ett eget

hem innebär. Naturligtvis fanns det även sådana som ville leva det s k ungarlivet åtminstone tills de fick en kvinna att ta ansvar för. Såvida det inte var hon som tog ansvaret.

År 1955 var det dags för nästa stadgeändring. Det tidigare nämnda administrationsbidraget kom bli till, om än under en del försvår. Man fick nära nog en parallell till vad som hände vid en tidigare ändring av stadgarna. Ett för ändamålet sammankallat extra möte var så fåtaligt besökt att man fick kalla ett nytt. Detta beslöt utan debatt att godta styrelsens förslag till ändringar.

När man kom till 1958 kunde Kassa-Johan fira sin 40-årsdag som kassör och uppvaktades då med en gratifikation av 500 kr. Samtidigt trädde G H Larsson in i styrelsen, där han ersatte Temnell som sekreterare.

Året därpå var det dags för ett nytt jubileum, då man vid årsmötet utan åthävor bara konstaterade att det var kassans 75:e.

Och nu följde i ganska snabb följd ännu ett par förändringar i styrelsens sammansättning. Karl-Erik Savén blev ordförande 1960 efter Holger Eriksson och följande år tyckte Kassa-Johan att han gjort sitt och han och kassan tog farväl av varandra, varvid han fick ett högst välförtjänt "avgångsvederlag" på 1 000 kr. Han efterträddes av Einar Temnell, som från sitt tidigare sekreterarskap var väl förtrogen med kassans arbete.

Den senare tiden

Den nyutnämnde kassören bör ha glatt sig åt att poliserna bara någon månad senare fick ett rejält löneyft. Även om det kan vara svårt att jämföra löneuppgörelser från skilda tider med olika penningvärden och annorlunda förhållanden i övrigt, så var den säkerligen den bästa i kårens historia.

Skiftet på kassörsposten var väl anledningen till att mötena från 1964 började hållas på dagrummet i Östermalms polisstation. Närmast tidigare hade man träffats i kassans lokal i Nybrogatan 26. Dessförinnan hade man under åren 1941 - 1952 hållit till i föreningen Kamraternas lokal i Bergsgatan 23, och än längre tillbaka i Ordonnansavdelningens lokaler i Polishuset. Vid den tiden tjänstgjorde några av styrelsens ledamöter på denna avdelning. Under Temnells tid hade grupplivförsäkringarna slagit igenom så, att de kommit att omfatta flertalet poliser. Det ledde till att man fann det praktiskt att säkra fordringar hos medlemmarna genom att förpanta försäkringarna.

Nästa skifte i styrelsen kom 1965, då S A V Hammarberg avlöste Savén. Då inträffade också att den mycket diskuterade årsavgiften äntligen slopades. Den hade då förlorat all betydelse. Förändringen på ordförandeposten medförde även att mötena från 1971 började hållas i Hammarbergs bostad i nr 5 Tyskbagargatan. Men så hände åtskilligt inom polisväsendet, av vilket en del även berörde kassan. Att poliserna från 1965 blev statstjänstemän betydde väl mindre. Men vid den tiden började de få sin lön inbetald på checklönekonto, vilket hade en viss betydelse. De sparvilliga kände det naturligt att spara hos sig själva genom att bara ta ut pengar från kontot efter behov, och motivationen för att gå in i kassan minskade hos de nyrekryterade.

Den stora omorganisationen av polisen i Stockholm, som genomfördes 1972, väckte en diskussion inom flera av stadens kassor. Man frågade sig om den kunde vara anledning till en liknande koncentration av kårens spar- och låneverksamhet, kanske rent av till ett samgående till en enda kassa. Så långt gick det dock inte, men en del kassor försvann eller ingick i andra. Även Djurgårdskassan berördes därav. Redan tidigare hade den s k Oskarskassan gått upp i Östermalmspolisens spar- och lånekassa och vid årsmötet 1974 tog man upp frågan om ett samgående mellan denna och Djurgårdskassan. Beslut härom fattades följande år, varigenom kassan tillfördes ytterligare ett 100-tal medlemmar. Sammanslagningen bör ha gynnats av att H K A Lundgren, som tidigare haft hand om Östermalmskassan, från 1974 ersatte Holger Larsson som sekreterare.

Men det var inte den enda förändringen inom styrelsen. Hammarberg ersatte Temnell som kassör och den därvid ledigblivna ordförandeposten besattes av S R Seldée. Efter sammanslagningen med Östermalmskassan genomfördes en rationalisering genom att 65 mindre och sällan brukade konton sammanfördes till ett gemensamt. Strax därpå ändrade man ersättningsreglerna för ombuden så, att de som enda ersättning fick 1 % av inkasserade medel, ett belopp som dock ett par år senare höjdes till 2 1/2 %. Vid denna tid hade dock flertalet medlemmar börjat betala in sina avgifter direkt, varigenom flertalet ombud avgått såsom obehövliga. Även i övrigt företogs en rad stadgeändringar från 1978, dock av mindre betydelse. Detta år sammanträdde man för första gången i Sjöpolisens lokaler, vilket man fortsatt med sedan dess. Förpantningen av grupplivförsäkringen hade visat sig så användbar att man 1981 beslöt kräva anslutning till sådan försäkring av alla låntagare.

Vid den tiden kunde man också konstatera en märkbar ökning av medlemsantalet, eller från 440 till 558. Men då hade också inträffat att de stora vakanserna inom kåren, som tillskapades redan under konflikterna på 50-talet, äntligen blivit fyllda, varigenom det fanns ett bredare underlag för nyrekrytering till kassan.

År 1982 beslöt man att ge årsmötet 1983 en högtidligare utformning för att fira kassans 100-åriga tillvaro. Detta skulle ske på födelsedagen den 16 mars, och som Pensionärsföreningen brukade ha sina årsmöten vid samma tid, kom man överens om att hålla den högtidligare delen av årsmötet tillsammans med nämnda förening. Kassans mål att spara borde därigenom gynnas, och av deltagarna från Pensionärsförening kunde man räkna med en majoritet som varit eller är medlemmar i Djurgårdskassan.

En tidigare sammanställning av kassans räkenskaper sträcker sig till 1932. Härefter följer års- och verksamhetsberättelser för 1982. Under mellanliggande tiotal av år har utgående kapital och medlemsantal varit som följer:

Tabell

Tabell med funktionärer

KASSANS FUNKTIONÄRER

Antal anger i allmänhet tillträdesår. Frågetecken ovan- eller nedanför namn anger att till- respektive frånträdesåret är obekant.

År	Ordförande	Sekreterare	Kassör
1833	CJ Hamnström	FC Appelkvist	GA Ullman
	?	?	
		?	
1888		P Runsten	?
1893		?	PL Öhgren
1894		August Linden	PA Runsten
1905		?	KS Schönhult
1908	?	?	OC Oscarsson
1915	CA Carlsson	G Björk	
1916	CE Malmberg		
1918	OC Oscarsson	A Forsberg	CW Johansson
1920	JF Alme		
1922	AL Sjögren		
1935	KAM Barck		
1941		AH Johansson	
1949	AH Johansson	GE Temnell	
1953	BH Eriksson		
1958		GH Larsson	
1960	K-E Saven		
1961			GE Temnell
1965	SAV Hammarberg		
1974	SR Seldee	HKA Lundgren	SAV Hammarberg